

I les atzagaiades o els atropells d'aquesta pobre genteta podran desviar la marxa de la civilització, que és una força immaterial i imponderable, que va a la seva i fa la seva via, per damunt de races, de pobles, de cultures, de guerres i de religions?

No, amics, mai de la vida. Són massa poca cosa els dèspotes i les seves llopades, per a desfer el que hi ha fet i barrar el pas al que manca. Tots els bàrbars junts no varen aconseguir extirpar del Continent la cultura clàssica. Aquesta, bon punt en va ésser l'hora, va rebrotar i va produir el Renaixement i, amb ell, el cap de gràcia a l'Edat Mitjana.

La civilització té fluxos i refluxos, com la mar. S'apropa i s'allunya, acompassadament, i es decanta a un costat i a l'altre com els punts amb que marquem una sardana. Però, en definitiva, fa la seva via, cobreix la seva ruta sense que hi puguin res els esforços isolats o gregaris d'aquells que volen navegar contra corrent.

Tot això d'ara, passarà. Existeixen unes lleis eternes, immutables, que escapen a la percepció de la turbamulta, però hi són. I tot allò que s'adigui a aquestes lleis ignotes perdurarà a través del temps i de l'espai. Tot allò que pretengui desvirtuar o contradir aquestes lleis eternes es trencarà a bocins sota el pes del món que camina. I feixismes, despotismes, supersticions religioses, privilegis de classe, odis de raça, guerres d'extermini, esclavatges, econòmics o imperialistes, tot això té la solidesa d'un castell de cartes de jugar, que caurà a terra per no redreçar-se més, quan arribi l'hora. La solidaritat humana, l'amor al proïsme, la generositat, la justícia, l'honor, són sentiments que rutllen a compàs del món que camina i duraran tant com el món.

